

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 «
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszedésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A végigrabolt Biharmegye.

Midőn a dánosi borzalmas rablógyilkosság bitangjait a teljesen szüklátkörűvé magasztosult »humanizmus« az egész közvélemény megdöbbenésére csak fogásra ítélte, minden próféta i hlet teljes hiányában megirtuk és megmondottuk nemcsak e lap hasábjain, hogy ez az ítélet a cigány haramia-bandáknak valóságos vérszemet ad.

A cigány nem fél, nem borzad a fogástól, hisz ott, ha ráfanyalodik a munkára, még valami pénzt kereshet is. De az akasztófa, melylyel annakelőtte ugyancsak nem fukarkodtak velük szemben, imponál neki. Innen van, hogy körömszakadtáig a világon mindent letagad a cigány. A törvény előtt igénytelenséget, tudatlanságot, alázatosságot, sőt még lelkiismeretességet és vallásos kegyeletet is affektál, csak hogy az esküdtek és a törvényszéki szavazó bírák rokonszenvét megnyerje.

Ámde akármily nagy valakiben a humanizmus, vagy a keresztény szeretet, itt most már nem elszórt esetekről van szó, hanem arról, hogy az emberiségnek e hitvány és megfélemezhető söpredéke Magyarország keleti és déli részeinek sze-

mély és vagyon biztonságát kitarthatóan, állandóan és megátalkodott kegyetlenséggel veszélyezteti.

Ha ezt állandóan így fogja tűrni az állam, hát éppenséggel ne csodálkozzunk rajta, ha a felületes külföld még sötétebb színben fogja látni hazai viszonyainkat, mint azokat eddig látta.

Hisz különösen Biharmegyében, ahol pedig a legképzettebb és legügyesebb csendőrség működik, egyebet nem olvassunk, mint cigánybetöréseket, rablógyilkosságokat, hol itt, hol ott. Ma Drágcsékén, holnap Szombatságon, holnapután Bélben és így tovább, mindennapra esik egy újabb »beháj stikli« ahogy egymás közt nevezik.

Nem azt kell tehát itt ma már tekintetbe venni, hogy a lettesek vagyontalan, minden erkölcsi műveltség és lelkiélet nélkül való áldozatai a tudatlanságnak, hanem azt, hogy munkabíró, de a dolgot rendszeresen kerülő s emellett jólélet és mulatságot kedvelő gazemberek minden megszakítás nélkül lehetlenné teszik az egész vidéki lakosság személy és vagyonbiztonságát. Ha a tudatlanság mentesség, az a roppant pénz és véráldozat, amit személy és vagyonbiztonságunk védelmére áldozunk még nagyobb erővel

bíró indító ok arra, hogy ugy Biharvármegyére, valamint más olyan megyékre, ahol cigányok nagyobb számban csatangolnak és garázdálkodnak, egyenesen — statárium kihirdetését kérjük.

Nem oly régen történt, hogy Prága városára és vidékére kihirdették a statáriumot, mert hát a cseh és német uri és nem uri »aranyos« ifjúságnak tetszett állandóan nagyobb szabású parázs verekedéseket rendezni. Pedig ott nem is történt valami sok emberhalál. Egy néhány cseh és német koponya megrepedt, de hát, mint ismeretes, némely csont könnyen beforrad. És ennek dacára a bécsi hóhér és kísérete mégis megérkezett Prágába, ahol azonban már a híre is akkora csend állott be az agaszkodó »indogermán« elementumok között, akár csak egy jóképű ovodában, ahol cukrot osztanak azoknak, akik halgatnak.

De minálunk, még a cigányok nem támasztottak nemzetiségi forradalmat. Se apjok, se lapjok, se papjok. Petrifikált betyárok, akik nemcsak nem tudnak, de nem is akarnak becsületes munka után élni, hanem kihasználva a munkás elemek távollétét, rávetik magukat a nép vagyonára és végig rabolják az egész vármegyét. Vérengzők, kegyetlenek és nem

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A róka alapítvány.

Írta: Sárányi István.

Lord Meekwil, amint azt illik vérbeli globetrotterhez, betapickolta már az egész világot. Megmászta a Karakotoát s mély megvetése jeléül beleköpött pölgő kráterébe. (Hogyisne egy berzenkedő tüzhányó, amely nem angol birtok.) Volt Tokióban s az Ég fiának úgy megrázta szőrös pracliját, hogy az máig izomgyulladásban sanyalódik, a nyavalyás. Bekukkantott Sziámba s a snajdig Csulalonkornak ajánlatot tett, hogyha netán üres az állam bugyellárisa, ő a husz szent fehér elefántokat megveszi a londoni állatkert számára. Járt Rómában, kapott pápai áldást s roppant meg volt elégedve, hogy a Szent-Péter templom kupolájának mívolta nem csak annyian áhítatos legenda. E sine fine kalandozások közt immár csak három földdarab volt előtte terra incognita: az északi és déli pólus, meg Magyar ország. — Mivel pedig a Ferenc József és Graham földekre idáig még nem röpítik ringó Pullmann kocsi az embert, elszánta magát, hogy világismereteit a legsötétebb Ázsiában, a gulyások és csikós-betyárok földén, Magyarországon teszi teljessé.

Nagy máháiában egész municiót tett partra a Keleti pályaudvaron. Ismétlő tegevereket és dum dum lövegeket. Hja, ki tudja? Itt még az angol nevezetnek nincs varázsa, itt még a diluvium korszakát élők s kőbálával járnak a párdüchörös en berek.

A vérmes reményeket azonban nagyon megcsapolta a borbély-valóság. Hiszen itt egész londoni stilben folyik az élet, avval a kis különbséggel, hogy a körüti monoklis gentlemaneknek kissé félretaposott a cipőjük sarka. Ami ha itt nemzeti szokás, akkor: shoking! Ám egyébként is az emberek szintén kőházban laknak, felöltözve járnak s a mi leginkább csodálatos, még angolul is tud olyik olyik. Általában németül beszélnek, magyarul csak nagyon kevesen s amint széltéber-hosszában panaszkodnak: azt is rosszul. De hát akkor miért hívják ezt az országot Magyarországnak? Ez olyan probléma, hogy érdemes megírni a Tim s-nak Hadd törjék a fejüket a feladott kérdésen Anglia minden bölcssei.

Avval vigasztalta magát, hogy bent, az ország belsejében, a Szaharán, majd megváltozik minden. Leloholt sebtien Debrecenbe — ez a hely az angol kiadású Bedakkerben pírrossal van aláhuzva, a végén három borzongást keltő felkáltójellel — a civis-szenátorok nagy csontációval fogadták. Megdöcögötték a városi vicinálison, szívtak vele port a Nagy-

erdőn s etettek vele gulyást a Bika-szállóban. A nemes lord pedig állta a sarat. A vicinálison nem kapott tengeribetegséget, ért ő már meg egy ciklont az Indiai tengeren — nagyerdő porba nem fult bele és valamivel több homokot is betubakolt már a Kalahiri sivatagon — sőt a gulyástól sem halt szörnyet. Járt ő már egyszer emberevő malájok közt a Szunda szigeteken.

Valljuk be őszintén, hogy lord Meekwil a Hortobágyon valósággal hősnak bizonyult. A kutágsra csupa előrelátásból — ugyan már messziről rálőtt, hanem azontul fumigált mindent. Sőt a juhnyájakra egyenesen kijelentette az áruló tanácsnak, hogy az semmi. Szibériában dühösebb farkasokat is látott már ennél.

Debrecenből is hosszú orral ment hát tova. Nincs itt semmi, amiről otthon, a klubban érdemes volna regét regélni. Indulóban azán meghallotta, hogy itt, valahol nem messze, egy kimondhatatlan nevű városban, Nagykárolyban, él egy százhuszterdős asszony. No, ezt már meg kell spektálni. U oljára is, az már valami, ha az ember egy letűnt század élő emlékével foghat kezét.

A derék károlyiak nem várták diszbandériummal, de még au óval sem. Az állomáson Noé apánk bárkája várakozott, az előkelő »Hoffer Simi«-szálló omnibusza. A lord nagy várakozásai tlt bele s várakozásában nem is

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó ártért lehet kapni, ugyszintén allandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztyűkben. Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad
Rakóczi-ut. Telefon 130.

áll, hogy éppen tudatlanok. Akinek a saját szenvedélyeinek kielégítésére meg van a maga bámulatos leleményessége, annak bizonyára a jóra is kell hogy legyen legalább elementáris hajlandósága, ha rendszeresen kifejlesztetik.

«Nem ok nélkül visel kardot a hatalom» mondja szent Pál apostol. Ha tehát van ok a fegyver használatára, akkor kell lenni alkalomnak is ugyanarra. Ha tehát bizonyos elemeket más-képpen megrendszabályozni nem lehet, igazán érthetetlen előttünk a vármegyei hatóságoknak, sőt a belügyi kormánykozegeknek eddigi eljárása, melylyel a cigány és más haramiákra olyan könnyű büntetések kiszabását megengedhetőnek tartják.

Amint elterjedne a statárium hire és megérkeznék Nagyváradra Bali Mihály és legényei, nem lenne itt razziákra és a csendőrség valóságos kinzására semmi szükség.

Mert azt is meg kell fontolni, hogy a világnak talán egy részében nem nehezebb a csendőrszolgálat, mint Biharban és valóban csak részvétellel sajnálkozhatunk a szolgálattelvő csendőrök kemény sorsán, akiket ebben a borzasztó melegben éjjel nappal nyakig fegyverben küldenek és vezetnek — cigányt fogni napnap után, szünet nélkül.

Maga a falusi lakosság a cigányok ellen valóságos lázban van. A román nép sanguinicus és ha egyszer valamely falu megkezd a cigányait — lincselni, — Isten tudja hol ér véget ez a szomorú versengés.

A humanizmus csak ott van helyén, ahol azt méltányolni tudják és ahol nem

élnek vissza vele, ahol nem kapnak tőle vérszemet, mint minálunk történt.

A dánosi haramiákra hozott enyhe sőt könnyelmű ítéletet valamennyi cigány büntényre rá lehet olvasni s ezzel az egész ország személy és vagyon biztonságára, melyet egyébként annyi áldozattal tartunk fenn, ki van szolgáltatva e megszelidíthetlen emberállatok önkényének.

Legfőbb ideje tehát, hogy vármegyei hatóságunk más, különösebben érdekelt vármegyék főhatóságaival egyetértve a lakosság személy és vagyonbiztonságának legfőbb érdekében a kormánynál rendkívüli és teljesen kiméretlen szigorúságu eszközök igénybevételét sürgessék és kieszközöljék, ha másként nem lehet, akár az ideiglenes — statáriumot is.

Nem jó a lakosság türelmét ennyire próbára tenni és nagyon veszedelmes a népességet a kétségbeesésig — elhanyagolni.

Gedeon.

A forradalom Spanyolországban.

A harcok Melillában.

Melilla, július 31. 1600 főnyi gyalogság és 80 főnyi tábortűzcsésereg ma itt partraszállt. További erősítéseket is várnak. 200 sebesült elszállítottak Malagába.

Madrid, július 31. Az Imparcial az alhucemasi eseményekről a következő táviratot közli: Mintegy 5—6000 embere az e vidéken lakó törzseknek ide visszatért, hogy a halottakat, amelyeket Melilla előtt elvesztettek, eltemessék. E célból a Suk-on gyülekeztek. Az alhucemasi katonai hatóságok felhasználták az alkalmat, hogy az ellenséget megbüntessék, amennyiben az erőd útjait az ellenséges csa-

patra irányították. Már az első bombának leirhatatlan hatása volt. A mórrok minden irányban szétfutottak. Megisérlették ugyan puska-tűzzel válaszolni, de eredménytelenül, miután a távolság igen nagy volt. A bombázás tovább tart.

A tartalékosok engedetlensége.

Figueras, július 31. Hatszáz ide behívott tartalékos közül csupán kettő jelentkezett. Gagnollersban a lázadók kirabolták a templomot és fából való szobrokat, valamint padokat és szőszékeket a vásártéren elégették.

A barcelonai rémnapok.

London, július 31. A Daily Telegr. a barcelonai eseményekről a következő összefoglaló tudósítást közli: Vasárnap teljes nyugalom volt a városban és semmi feltűnő dolgot nem lehetett észrevenni, kivéve azt, hogy a Casa del Puebla a köztársaságiak löhadiszállása tul volt zsufolva és onnan folyton futárok mentek szét különböző irányba. Hétfőn reggel a munka sok gyárban és műhelyben megszűnt. Az üzleteket reggel kinyitották, de délfelé ismét bezárták. A rendőrség, mely rendes revolverekből és oldalgyerekből álló fegyverzetét Mauser puskákkal egészítették ki, nagy tömegben vonult a Rambla, a város főutcája felé. A közúti vasut rendszeresen közlekedett. A Plaza del Catalonán guarda civile állt, vele szemben néptömeg. A közúti vasut kocsijai senki által sem akadályoztatva tovább mehettek egészen Graiza külvárosig, ahol nagy köveket tettek a vágányokra, úgy hogy a kocsik kisiklottak. A tömeg, miután két kocsit felgyújtott, feldöntötte a táviró- és lámpaoszlopokat és torlaszokat elzárta azt az utcát, mely Tibadaboba, Barcelona világhírű fő mulatóhelyére vezet. A Ramban időközben sűrű néptömeg gyűlt össze, amikor egyszerre csak kürtjelzés hangzott és a rend-

csalódott. Mire a Hoffer Simi-féle Grand Hotel vendégszobájába ért, a boldog tulajdonos már ki is állította a külön számát a körültszogatásért. Hjah, a szálló személyzetére is ráfér a mellékkereset.

Lord Meekwil ilyenformán kész beteg látogatta meg Levenduláné öngyógyítását, a károlyi százhuszesztendősi ladyt. Azaz: csak meg akarta látogatni, de az utcaajtónál nem jutott tovább. Mert az utcaajtó — magyar nemzeti szokás szerint — patent zárral csukódott: bojtos madzag lógott ki a kilincs helyén az utcára. A lord atléta létere — belragódzott s a lábát előre feszítve kötélluzási próbát mimikáit. Vesztére, mert a madzag elszakadt s ő lord-sága úgy meghengergőzött az utcai acélszínű kulinászbán, hogy teljes öt percig mosogatta a szemét sárvízzel, míg ki tudta nyitni a cipőjét. No most, Istenem, mi lesz ebből? Hogy jut itt a kapu felől? Jó helyen jár, az bizonyos. Térképpel jött ideig s az utca és házszám teljesen egyező.

Végre is egy csizmás magyar segítette ki a hinárból. Pipálva baktatott arra s mikor látta, hogy az angol azonnal megzavul zavarában, kérélelés nélkül is segítséghez látott.

— Jól van, britanikó, majd kinyitom én. Avval neki feszítette a vállát az ajtónak s ujjja hegyével megcsipte az elszakadt madzag csücskét. Akkor lökött egyet előre, egyet hátra, a madzagot felrántotta, lerántotta, végül kifelé

cibálta s ime-apage satanas! — kinyitott az ajtó.

A lord csak nézett, aztán hirtelen bejegyezte az egészet a noteszébe. Ha hazaér azonnal jelentkezik az Angol-bankál s felkínálja a zár titkát a hazaoltárán.

Levenduláné öngyógyítása, mikor Meekwil lord belépett, éppen paradicsomot tört át egy szitában. És sűt, mert a konyha füstje mármár kiette mind a két szemét. De azért mégis a lordra nézett s mikor látta, hogy az úgy bámult rá, mint bolond borju az új kapura, alázatosan letette a szitát.

— Talán jövendőt tetszik mondatni, ugy-e instálom?

— Yes, yes — mondta a lord találmásra s éppen zsebébe akart nyulni egy aranyért, mikor rettenve ugrott ki a tornácra.

Levenduláné ifasszonyának ugyanis egyszerre vérből kezdett forogni két könnyes szeme s ingerülten kapta fel a paradicsomos szitát a yes-szóra.

— Nix dájcs! Ebatta kutya nimejel! Hát már a saját pátriájában se hagyod békén a szegény magyart? Ismerlek én jól, te nyúlós ábrázatul! Negyvennyolból, mikor én markotányosné voltam a Vilmos huszároknál... Kuss! hogy a fene essék beléd. Mert mindjárt a fejbe verem ezt a szitát! Az én házamat ne szentségtelenítse meg német-lábl!...

Lord Meekwil ugyan nem értett mindebből

semmit, de rettenve futott el. Az utcán nem mert senkinek a szemébe nézni, éppen azért szünte-megtorpant, mikor valaki korrekt angol nyelven ráköszöntött:

— Az Istenért, mi történt önrel, sir?

Reverendás, jóságos kerekarcu pap volt a kérdező. Meekwil lord mindenekelőtt bemutatatta magát.

— Aj, haj — lelkendezett — az a bosszorkány, az a százesztendősi szipirtó majdnem csuffá tett... S méltatlankodva beszélt el a kalandját.

A pap nevetett.

— Sebaj, nézze el kérem neki, hogy önben osztrákot látott.

— De hiszen ő is osztrák?

— A házán kívül, de belül: nem.

— Ezt nem értem.

— Én pedig nem tudom megmagyarázni jobban. Ötven éve cselekszik már legjobb politikusaink, legelső írónk s még sincs látatja. Én sem erőlködöm hát inkább meghívom a háztőnökünk nevében rendházunkba: legyen a vendégünk.

A lord kapva kapott az alkalmon. Hogyne? Egy anglitán lord a szerzetes kolostorban... Ebből legalább is öt hasáb telik ki majd a »Morning Post« betűs lepedőin.

Hanem, minden várakozás ellenére — ezek a szerzetesek nagyon fidelis cimboráknak mutatkoztak. Egyszerű, de angol kényelemmel be-

Nincs többé lábfájás

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségleteit okvetlen

ARANYI-nál

a Fő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyuk szem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

örök, akik addig kettőnként egymástól tizenkét lépésnyi távolságban álltak, futólépésben elzárták az utcát és puskáikat archoz emelték és céloztak.

A néptömeg szétfutott, lövések dördültek el és az első áldozatok elstek. Közben a Sanz munkásnegyedbe (hol sok anarchista van) vezető Coraletto utcán is torlaszokat emeltek. Még most se hívták az emberek, hogy miről van szó. A polgári kormányzó elhajtott az utcában és rendeleteket osztogatott a rendőrségnek. A tömegből löttek a kormányzóra és a kormányzó menten Saragossába menekült. A munkások mindent elkövettek, hogy a munkásnegyedeket a város központjától elzárják és egész délután négy óráig folytatták a barrikádok építését. Egyidejűleg a forradalmárok Barcelonán kívül megszakították a vasuti, táviró- és telefonösszeköttetést és Barcelonát teljesen elszigetelték.

Felkoncolt szerzetesek.

London, jul. 31. A barcelonai véres napok egyre rémesek mérveket öltenek. A lázadók szerdán este minden templomot és zárdát felgyújtottak. A szerzeteseket és apácákat felkoncolták. Több mint 120 apáca és szerzetes pusztult el a rettenetes vérengzés alatt. Vasárnap a hangulat nyugodtnak látszott, azonban a forgalom szünetelt.

Szterényi József államtitkár Budapestén. Szterényi József államtitkár tegnap reggel Brassóból visszaérkezett Budapestre.

rendezett szobát nyitottak a számára s ebéd alatt szellemes csevegőknek bizonyultak. Sőt még utazásról is lehetett velük beszélni. Az egyik úgy ismerte a Yellowstone parkot, mint a zsebét, a másik a japán népről mondott jellemző dolgokat, a harmadik az angol gyarmatok jogi viszonyairól mondott véleményt.

Lord Meekwil csudálkozva kérdezte.

— Önök jártak már mind ezeken a helyeken?

— Egy páran . . . Egyszer s másszor.

A lord most már lemondott róla, hogy kalandjaival álljon elő. Vacsora után lement a klastrom kertjébe s mészázva járkált a platánok közt, a szőlőlugasok alján. Egyszerre felfigyelt . . . Valamelyik bokorban neszt hallott, valami dudav csörtetett ott bizonyára.

Kalkulálni kezdett, hogy ugyan miféle fajta lehet a fenevadaknak Magyarországon. De nem tudta kisütni. Lehet, hogy medve, talán a tigris is elcsavarog idáig. Ki tudja?

A bokor megmozdult még egyszer s a lord elszántan húzott elő egy szőlőkarót a földből. Már akárhogy is, de az életét nem adja olcsón. Vagy . . . milyen egyszerű volna, ha a sakált — bizonyára az lesz a bestia —

Bihar megye és Nagyvárad közgazdasága 1908-ban.

A kereskedelmi és iparkamara évi jelentése.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara 50 oldalas füzetben adta közre az 1908. évről jelentését, amely felöleli a kamarai kerület: Nagyvárad város és Bihar megye múlt évi közgazdasági állapotát.

A jelentés gondos tanulmány alapján készült s a kamara titkáranak: dr. Sarkadi Lajosnak szakavatott tollát dicséri.

A teljes áttekintést nyújtó bevezető általános rész után részletesen, statisztikai adatokkal kibővíve foglalkozik a jelentés a múlt évi terméseredménnyel, az állattenyésztéssel, a kereskedelemmel, az iparral, szakonként feltüntetve ezek állapotát, fejlődését, vagy fejlődésének akadályait. Részletesen foglalkozik a szakoktatással, a munkásbiztosító pénztár ellen felhozott panaszokkal; kimutatja, hogy a kamara közvetítése után a kormány 47 ipari munkagépet adományozott, összesen 39.451 korona értékben, leginkább kisiparosok részére.

Sajnálattal látjuk azonban, hogy ez a jelentés is abba a hibába esett, amiről a budapesti kamara évi jelentése alapján lapunk tegnapi számában megemlékeztünk. Hibáztatja a törvényhozást, hogy a kereskedelem rovására, ipari és kereskedelem ellenes irányzatot követ a törvényhozás s a mezőgazdaság kedvéért az ipar és kereskedelemre káros törvényeket hozott.

Hát ennek a közös érzelemnek a forrását tudjuk. A merkantilisták minden téren csak a saját érdekeiket akarják előre tolni. Ez nyilatkozik meg a kamarák évi jelentéseiben is.

A különben érdekes évi jelentésből, ame-

leüthetni s a trófeumot a háztönök ajtaja elé térni! . . . Micsoda riadalom lenne abból!

A bokor még egyszer megzördült s a bizonytalan homályban egy törpe állat mászott ki alóla. A lord felemelte a karát s elszántan lesujtott vele. Egy puffanás . . . aztán csend. A vad nem mozdult többet . . . Vonaglott, vége volt . . .

A lord gyufát gyújtott s oda hajolt, aztán olyat sikoltott, mint az apagyilkos, akinek lázálmai vannak. Egy róka hevert előtte. Egy bojtos farku, hegyes pofájú kis róka. Még így holtan is, mintha gunyosan vigyorogna a lordra.

A lord szörnyedve rohant fel a szobájába, magához vette a pénzt s elment. Eltűnt Magyarországból. A klastromban akkor kezdtek rájönni az okára, mikor meglelték a kihuzott szőlőkarót és a szelidtet róka kadaverét.

A lord később pénzt küldött alapítvány céljára s azt máig is »Róka alapítványnak« hívják a beavatottak.

lyet ajánlunk a közgazdasági kérdésekkel foglalkozók figyelmébe, — a következőkben adjuk a bevezető általános részt:

Az 1908. év a bizonytalanság és aggodalom éve volt. Mindkét körülmény olyan, mely a közgazdasági élet viszonyainak megzavarására leginkább alkalmas. Az előző év gazdasági depressziója, mely karöltve az egyre fokozódó pénzdrágasággal és hitelválsággal, majd annak enyhülése után a fővárosi bankok kartell mozgalmá, az 1908. év elején továbbra is fokozottabb mérvben fentartotta a hazai kereskedelem és ipar szorongatott helyzetét. Súlyosította ezt a helyzetet az, hogy a gazdasági válság által beltürelten és külföldön egyaránt súlyosan érintett és velünk kereskedelmi és vámszövetségben álló Ausztria bel- és külföldi piacokról kiszorult árucikkeit a szokottnál is tömegesebben zudította, — a csak készpénz ellenében rendelkezésre álló magyar iparvállalatok kárára, azon iparágakban különösen, amelyekben megfelelő versenytársai voltak — a hazai piacra.

Ily előzmények után, mely az üzleti vállalkozást minden téren egyre lehetetlenebbé tette, a pénzdrágaság fokozatos megszűnése után is, teljes elbátortalanodás jellemezte az 1908. évi gazdasági életünket, aminek okául nemcsak az előző évinél bár nagyobb, de a közepesen majdnem alul maradó termés eredménye, hanem az év második felében egyre zavarosabbá váló külpolitikai helyzet is tekinthető.

Csak természetes, hogy az általános üzletelenség és a vállalkozás teljes hiánya miatt a fogyasztóképesség országosan aláhanyatlott, mely körülmény üzemmegszüntetésben is jutott kifejezésre. Azonban egy irányban a lefolyt év bőséges, de qualitativ annál elszomorítóbb eredményről tanuskodik. Ez a közgazdasági életet érintő törvények tömeges produkciója, mely az agrár törekvések és célzatoknak hódoló képviselőház betolyása alatt, az érdekelt iparos és kereskedő közönség hangos ellenkezése és mindinkább élénkebbé váló agitációja dacára, a kereskedelem és ipar érdekei ellen hozottak sőt ott, ahol a kereskedelem és iparellenes irányzatok befolyását érvényesíteni, tere nem volt, ott is a kereskedelmet és ipart oly súlyosan megterhelő törvények hozottak, melyek a legalkalmasabbak arra, hogy Magyarország gyarmati helyzetét Ausztriával szemben biztosítsák és a hazai ipar és kereskedelem versenyképességét, az ausztriai iparral és kereskedelemmel szemben lefokozzák és így annak uralmát még jobban megerősítsék. Így például a szeszadóról és a szeszkontingensről és annak felosztásáról szóló törvény, mely a mezőgazdasági szeszlovadék előnyére, az ipari szeszgyárak helyzetét súlyosította; a végrehajtási eljárásról szóló törvény novellája, mely a kisiparosok és a kereskedők, de a fogyasztó közönség jelentékeny részének a helyzetét is oly mélyreható változás elé állította, mely alkalmas arra, hogy egyfelől az iparos és kereskedő tevékenységét korlátozza, másfelől az érdekelt fogyasztóknak, a nyújtani vélt támogatás helyett, megélhetését nehezítse. A borhamisításnak és a hamisított bor forgalomba hozásának tilalmazásáról alkotott törvény szintén többet fog ártani a kereskedelemnek, mint amennyi hasznot biztosít a szőlőtermelőknek.

Fürdői közönség figyelmébe!

Utazókosarak, bőröndök, kalapkoferok, fürdői ajándéktárgyak, üveg- és porcellántárgyak, esernyő- és sétatobok, harisnyák, övek, női kiegészítők, nyakkendők, pénz, szivar és dohánytárcák, tájékpipák, gyermekjátékok állandóan alkalmi vételárért szerezhetők be.

FRISS ÉS TSA

KORONA ÉS FILLÉR BAZÁR

Nagyvárad Rákóczi-ut

Telefon 130.

Ezen, a kereskedelen és ipar érdekeit nem kellően méltányoló törvényeken kívül, igen jelentékeny számú törvényelőkészítésre utalhatunk — ezek immár azóta törvényt is válták — melyeknek jellemzője a kereskedelem és iparellenes irányzat, vagy legalább is a mezőgazdaság érdekeinek az ipar és kereskedelem rovására való istápolására szolgálnak. Legpregnansabb bizonyítéka ennek a különböző adók reformjáról szóló törvényjavaslat, mely törvényt vált alakjában is, annak ellenére, hogy az ipari és kereskedelmi érdekltség hangosan követelt kiváságára, az érdekltség nagy küzdelme után, némely részben megfelelő módosításon ment keresztül, még mindig magán hordja annak a bélyegét, melyszert a mezőgazdaság kedvezményezése mellett, az állam közterheit az amugy is nehéz viszonyok között élő ipar és kereskedelem vállaira, az eddiginél fokozottabb mérvben toltá. És szóljunk-e a bár az 1907. évben hozott, de hatásában az 1908. évben érvényesülő munkások baleset és betegségek elvezéséről szóló törvény terheiről és zaklatásairól?

Az általában tapasztalható üzletelenség mellett, az elsőrendű szükségletek fokozódó drágasága is hozzátartozik az 1908. év közgazdasági helyzetének jellemzéséhez. Az élelmiszerek és városokban a lakás drágasága eddig alig tapasztalt magasságra emelkedett, mely körülmény, kapcsolatban a munkanélküliség állandó jelenségével és az év második felében a külpolitikai bonyodalmak folytán egyes családientartók tömegesebb behívásával, különösen az alsóbb néposztályok helyzetét tette majdnem elviselhetelenné.

Ily viszonyok mellett meglepő jelenség és mindenesetre a pénzügyi közigazgatás bizonyára tulerélyes eljárása mellett tanuskodik az, hogy az 1908. évre kivetett adók, majdnem teljes mértékben beszédettek.

Egy másik jelenség már jobban illusztrálja kamarai kerületünk súlyos közgazdasági helyzetét; ez a kivándorlás fokozódása, mely szerint Biharvármegyéből az 1908. év folyamán, — a beérkezett 1377 darab kérvény alapján, noha abból 170 darabot az illetékes hatóság visszautasított. — 1207 utlevél adatot ki s a kiadott utleveleknek 90 százaléka Amerikába és 10 százaléka Európába szölet.

A kamarai terület közgazdasági helyzetére szomorú adat, hogy a végrehajtás útján bekebelezés által keletkezett új terhe az 1908. évnek 1854.12 koronára rugott.

Fegyelmi vizsgálat a rendőrségen.

A Nagyváradon divó rettenetes cselédügy oly nagy mérvet öltött, hogy már ennek az ügynek a kezelése is veszedelemmel jár. Most egy cselédgyűből kifolyólag a miniszter fegyelmet megelőző vizsgálatot rendelt el Gerő Ármín főkapitány és Réz Bertalan tiszteletbeli alkaptány ellen.

Az eset a következő volt:

A múlt évben Hranyczy Károly nyugalmazott árvaszéki elnök gazdasszonyul fogadta fel Görgei Vilmit. A felfogadás után Hranyczy Károly családjával együtt fürdőre ment s a cseléd idehaza maradt. Valamelyik cseléd nélküli ügyvéd felhasználva ezt az alkalmat Görgei Vilmit megfogadta. A gazdasszonyt kötötte a szerződése és így előbb ezt kellett felbontania, ha el akarta hagyni Hranyczy Károlynál levő helyét. A szerződést Hranyczy nem bonthatta fel, mert nem volt idehaza.

Görgei Vilma erre fölment a rendőrségre és ott felbontotta a szerződést. A felbontást Gerő Ármín, illetve Réz Bertalan eszközölték. A szerződés felbontása után a rendőrségről egy rendőr ment le Hranyczy Károly lakására és ott az ajtókat lezárva, a kulcsokat Görgei Vilma ügyvédjének adta át. Az esetről Hranyczy

tulajdonképen akkor szerzett értesülést, amikor haza jött s nem tudott lakásába bemenni, mert a kulcsok idegen kézben voltak.

Az esetet Hranyczy Károly a polgármesterek jelentette fel és kérte Gerő Ármín, illetve Réz Bertalan ellen a fegyelmet megelőző vizsgálat elrendelését. Rimler Károly polgármester a vizsgálatot nem rendelte el. A polgármester határozatát Glacc Antal meglebbezte a belügyminiszterhez, ahonnan tegnap érkezett le az ügy.

A miniszter a polgármester határozatát megváltoztatta és Gerő Ármín főkapitány, valamint Réz Bertalan tb. alkaptány ellen a fegyelmet megelőző vizsgálatot elrendelte. A miniszter intézkedését azzal indokolja, hogy Hranyczy Károly által a főispánhoz tett feljelentés folytán eszközölt kihallgatások során megállapítást nyert, hogy Görgei Vilmának, Hranyczy Károly házvezetőjének szolgálati szerződése Réz Bertalan tb. alkaptány, illetve Gerő Ármín főkapitány által jogtalanul és szabálytalanul bontatott fel, mely intézkedés alapján Görgei Vilma a szolgálatot tényleg el is hagyta.

Határozat alapjúl vette a miniszter azt is, hogy Hranyczy Károly lakására jogtalanul rendőrközeg rendeltetett ki, aki a lakást lezárta és annak kulcsait Görgei Vilma ügyvédjének adta ki.

Mint hogy a tulajdon szentségét is sértő tényekben, valamint a kérdéses ügyben a tárgyaláslefolysának módjában ugy Gerő Ármín, mint Réz Bertalan ellenében nagymérvű hivatali köteleességsértés s mulasztás, nemkülönbön büntetendő cselekmény elkövetésének ismervei állapíthatók meg, ezért a fegyelmet megelőző vizsgálat megindítását kellett elrendelni.

A miniszter intézkedése tegnap érkezett le Glacc Antal főispánhoz.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjék

* **Váradiaak a szegedi kath. nagygyűlésen.** Katholikus körünk tagjai már is szép számmal jelentkeztek a szegedi kath. kongresszusra. Eddigél dr. Karácsonyi János, Dus László, Euzassy József családjával, Kiss István műépítész családjával, Kelemen Kálmán, dr. Krüger Aladár és Jenő, dr. Lestyán Endre, Popity János és dr. Imrik Gusztáv vesznek részt, de valószínű, hogy a szám még szaporodik, mert sokan tartották fenn elhatározásukat. A jelentkezések még mindig folyamatban vannak dr. Imrik Gusztáv egyesületi tiskárnál, aki a szükséges jegyekről s a Szegeden való elszállásolásról is gondoskodik. — Ezen kívül a kath. Legényegylet is több tagjával lesz képviselve a nagygyűlésen.

* **Amikor a főispánt a főjegyzők helyettesítik.** Glacc Antal főispán holnap kezd meg hat hétre terjedő szabadságát. A főispánt távollétében a megyénél Miskolczy Ferencz dr. alispánnak, a városnál pedig Rimler Károly polgármesterek kellene helyettesíteni.

Az alispán azonban 4-ikén kezdi meg szabadságát, a polgármester pedig már szabadságon van s így ők nem helyettesíthetnek. Ilyen formán a helyettesítést az idehaza maradó első tisztségviselőknél és pedig a főjegyzőknél kell teljesíteni. A helyettesítésre a megyei és városi főjegyzők már utasítva lettek.

* **Lemondott aljegyző.** Szunyogh István megyei aljegyző, akit a miniszter 200 korona pénzbüntetésre ítélte, mint annak idején megirtuk, tényleg nem foglalta el az állását. Szunyogh István tegnap délelőt tényleg beadta lemondását Glacc Antal főispánhoz, aki azt el is fogadta. A megüresedett állás betöltése iránt még nem történt intézkedés.

* **A városi árvaház részére adakozók névsora.** Dr. Lányi József püspök 62 kgr. savanyu káposzta, 23 kgr. dió, 2 ruháskosár zöld paszuly, 1 zsák liszt. Báró Königswarderné B. Melánia 2 drb. bárány, 1 zsák liszt. Dr. D. s. Echerolles Kruspér Gilbert 1 drb. bárány. Levitter malomigazgató 1 zsák liszt. Püspökségi uradalom (rom. kath.) 10 korona homokra. Özv. dr. Kornstein Lajosné 1 kosár barack. További kegyes adományt hálisan vesz és az adományokat ez uton köszöni meg özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné elnök.

* **Bucusu a Szent László templomban.** A várad-ujvárosi Szent László templomban ma, vasárnap, aug. 1-én templombucusu lesz abból az alkalmából, hogy most van a templom felszentelésének évfordulója. Az ünnepélyes szent misét és szent beszédet dr. Vucskics Gyula esperes-plébános tartja.

* **Sztrájkoló aratók.** A tenkei Lovassy-féle uradalomban az aratási munkálatokat tegnapelőtt egyszerre hatvan pár arató hagyta félbe. A sztrájkba lépett munkások mind idegenek voltak s a békésmegyei Tótkomlósról szerződötték őket az uradalom gazdatisztje Szlavik Ede. A munkások 3 százalékra szerződtek, ami bizony a csépléskor oly kevésnek bizonyult, hogy egy nő 60 s egy férfi 1 kor. 20 fillért tudott megkeresni. A sztrájkba lépett munkások közé a tegnapi nap folyamán kiszállott Fráter Emil tenkei fősolgabíró és békés uton új egyezséget kötöttek, mely szerint a munkások az eddigi százalék helyett a jövőben 4 százalékot kapnak. Az új szerződés után a munkások munkába állottak.

* **Öngyilkos honvédfőhadnagy.** Nagyszalontai tudósítónk értesít, hogy az ottani járás orvos Balog Eleknek hasonló nevű honvédfőhadnagy fia tegnap délelőt 8 órakor hazaérkezett Budapestről, hol törzstiszti vizsgára készült. Megérkezése óta egész délelőt zavartan járt-kelt a házban s szülei hiába faggatták, hogy mi baja, mit sem felelt. Délben fél 12 órakor bement a belső szobába s ott egy 9 mm. forgópisztollyal föbelötte magát. Levelet nem hagyott hátra, csupán az asztalon találtak hozzátartozói a következő felirású névjegyet: *Halátnak senki nem oka.* Az öngyilkos 27 éves honvédfőhadnagy nem rég vált el feleségétől. Van egy kis leánykájuk ki édes anyjánál lakott. Hogy mi bírhatta a különben kiváló képességű fiatal katonatisztet az öngyilkosságra, nem lehet tudni. Szülei és családja bánata leirhatatlan melyben osztozik szalonta lakossága, hol a meghalt apja kiváló köztisztviselőnek és szeretetnek örvend.

* **Porciunkula bucsu.** Ünnepek lesz holnap, augusztus 2-án az összes Szent Ferenc-rendi (kapucinus) zárdák szerzeteseinek; ugyanis ekkor tartják meg az u. n. Porciunkula-

bucsut. A nagyvárad kapucinus zárda templomában, holnap, hétfőn délelőtt 10 órakor lesz a bucsu s az ünnepélyes szent misét dr. Lányi József felszentelt püspök tartja.

* **Kinevezés.** Glac Antal főispán Ertsey Ernő közigazgatási gyakornokot a központba tb. aljegyzővé, Mezey Gyulát pedig a központi járáshoz tb. szolgabíróvá nevezte ki.

* **Aki a más házat adja el.** Igen érdekes dolog foglalkoztatja most a budapesti és bécsi bíróságokat. A múlt évben ugyanis Ónody Dezső trencsénmegyei birtokoshoz beállított Grósz Márk és azt mondta, hogy ő igen sok banknak a megbízottja és minden költség nélkül tud birtok eladásokat lebonyolítani. Weisz rávette Ónodyt, hogy trencsénmegyei kastélyát 50000 koronáért adja el neki. A pénzt azonban nem természetben fizette volna ki Weisz, hanem cserébe egy bécsi házat adott volna. El is ment Ónody Weisszal Bécsbe és ott egy házat kiválasztottak, amit Weisz át is íratott Ónody nevére. Ónody amikor a ház jövedelmét akarta felvenni akkor tudta meg, hogy egy nagyszabású szélhámosnak lett az áldozata. Az esetről azonnal jelentést tett a bíróságnak, mely Weisz ellen megindította az eljárását.

* **Menelik haldoklik.** Menelik négyesről ismét olyan hírek érkeznek, melyek azt mondják, hogy Abesszina nagykirály császára állapota újból válságosra fordult. Adis-Abehából táviratozza ugyanis a Berl. Tagbl. kiküldött tudósítója, hogy Menelik császárt szélütés érte és megégett. Az orvosok azt hiszik, hogy rövidesen be fog állni a tudóvízenyő, amikor pedig nincs mentés. Abessziniában igen nagy izgalmat keletkeztet a császár aggasztó állapota, mert attól tartanak, hogy halála után azt a reformpolitikát, amelyet ő kezdeményezett ismét abba hagyják és hogy az idegeneket gyűlölt császárnő konfliktust idéz elő Francia és Angolországgal.

* **Nagy tűz Tótiban.** Mint margittai tudósítónk telefonálja tegnap délután nagy tűz pusztított a margittai járáshoz tartozó Tóti községben. A tűz délután 2 órakor ütött ki Sarkadi Lajos odaváló jómódu gazdálkodó házában. A tűz kiütésekor nagy szél dühöngött, mely erősen elősegítette a pusztító lángok tova terjedését. A lakóháztól csakhamar átcsapott a tűz a szomszédos épületekre. Délután 4 órára négy ház égett el s az odaváló ember ereje fogytán volt, amikor a szél erősödni kezdett s úgy látszott, hogy az egész községet elpusztítja a tűz. A nagy veszedelem láttára a községi jegyző Margittára küldött segítségért. A segítség meg is érkezett s most egyesült erővel fogták a tűz lokalizálásához. A margittai tűzoltók megérkezésekor a kár már felül volt a 100000 koronán. A tűz délután 6 órakor még mindig égett azonban sikerült ekkorra a tovább terjedést megakadályozni. A hatóság megindította a vizsgálatot annak megállapítása iránt, hogy vajjon nem e gyújtogatás következménye volt a nagy tűz. Eddigi nyomok szerint a tűz vigyázatlanságból keletkezett.

* **Ostromállapot a Porondon.** Tegnap délután válságos ostrom állapot volt a Porondon egy ház körül. Az ostromállapot a következő okok miatt keletkezett. A Hadadi és Benedek familia állandó ellenségei voltak egymásnak s minden alkalmat felhasználva arra, hogy egymást bosszantsák. Tegnap délután Hadadi Dániel leánya felment a padlásra és onnan egy edényből valami lehetetlen folyadékkal nyakon öntötte Benedek Gyulánét, aki

a történeteket családtagjainak elpanaszolta. Pár perc múlva az egész Benedek familia kirohant és ostrom alá fogták Hadadiék lakását, ahova a leány bezárkózott. Javában döngötték az ajtót, amikor Hadadiné, aki eddig a kertben volt elősietett s valami mellék ajtón a lakásba jutott és onnan egy régi hosszucsu revolverből az ostromlók közé kezdett lövöldözni. A lövésekre Benedekék természetesen futva menekültek és bezárkóztak. A lövések nem találtak. Az esetről telefonon értesítették a rendőrséget, ahonnan Becsey Ignác ment ki a helyszínére, ahol már akkor olyan csend és rend volt, hogy alig tudta a lakásokból elhívni az ostromló és ostromolt familiát. Az esetről Becsey jegyzőkönyvet vett fel s megtette jelentését a további eljárás megindítása végett. Amíg Becsey a jegyzőkönyvet vette fel, addig a verekedő családok valamelyikének a kutyája elő bujt és Becsey nadrágjából egy darabot husostól együtt kiharapott, amit szintén jelentésbe foglalt Becsey jellemzésével annak, hogy micsoda ellenségek lehetnek a veszekedők, ha ilyen vérebbekkel veszik magukat körül.

* **A Villand-cirkusz Nagyváradon.** A jövő hét péntekétől kezdve Nagyváradon, a vásártéren a most Kolozsvárról, az ottani község nagy meglepedésével működő Villand testvérek cirkusza fog előadásokat rendezni este 8 órakor hét napon keresztül. A társulat 130 taggal, 40 lóval és 6 medvével fog megérkezni. A személyzet a legjobb erőkből van összeválogatva s már országsszerte nagy népszerűséget szerzett a buzgó Villand testvéreknek.

* **Keresztülzurta a villa.** A margittai mőkai apátság uradalmában már befejezték a kaszálást s javában folyik a cséplés. Tegnap délután egyik cséplőmunkás borzalmas módon lelte ott halálát. Mint tudósítónk telefonálja. Cservin Pál rilka munkás, aki a kicsépelelt szalmát rakta boglyába, a mintegy 4 méter magas boglyáról a földre akart ereszkedni, hogy vizet gyék. A boglya oldalához egy villa volt támasztva, amit Cservin nem vett észre. A szerencsétlen ember leereszkedés közben a villába esett. A villa Cservinnek az oldalába furdott s oly súlyos sérülést okozott, hogy a boglyarakó ember néhány perc múlva meghalt.

* **Megugrott tolvaj.** Márton Eszter Feckske-utca 2. sz. a. lakos panaszt emelt, hogy a vele közös háztartásban élt Steinhébel Károly tegnap este megszökött tőle és utraivalóul szekrényéből 440 koronát lopott. A megugrott tolvajt keresi a rendőrség.

* **Halátlan fiu.** Biczu Lajos, aki néhány nappal ezelőtt nevelőanyját 60 korona erejéig megkárosította s azóta várossszerte bujkál, tegnap reggel a Rédey-kertben egy rendőr elfogta. A fiút, akinél már egy fitying sem volt, lezárták.

* **Gondatlan szülők.** Balku Anna 16 hónapos gyermek szüleinek Városliget-utca 38. számú lakásán tegnap reggel 8 órakor véletlenségből zsiros szódaoldatot ivott. A súlyosan sérült gyermeket a Sztaroveczky-gyermekkórházba szállították. A rendőrség folyamba tette az eljárását.

* **Találtak bitangásban egy bizott disznót.** Ha keddig nem jön érte a gazdája, az állat dobra kerül. — Találtak továbbá egy fekete pénztárcát, egy db. munkásigazolványt és egy marhatevelet, egy kis sárga bőrpénztárcát, egy betegséglelyző könyvet, egy fél tüb-velőt, egy nyeletlen kaszát és egy szoptató készüléket. Igazolt tulajdonosuk átveheti a rendőrségen I. em. 7. sz. szobában.

EGYESÜLETEK.

(**A Legényegylet közgyűlése.** A Nagyváradai Katolikus Legényegylet 1909. augusztus 1-én, d. e. 11 órakor Teleky utca 13. szám alatt, saját helyiségében tartja rendes közgyűlését. Tárgysorozat: Igazgatói jelentés. Dékáni jelentés. Könyvtári jelentés. Az 1908. évi számadás. A számvizsgálók jelentése. Pénztári fölme tés. Az 1909. évi költségvetés. Ünnepélyes tagfelvétel. A IX. kath. nagygyűlés. Az egylet összes tagjainak a közgyűlésen való becses megjelenését ezuton is kéri Mellau István, igazgató.

(**A gazd egyesület vál. ülése.** A Bihar megyei Gazdasági Egyesület igazgató választmánya f. évi augusztus hó 8-án, azaz vasárnap délelőtt 10 órakor az egyleti székház nagytermében gyűlést tart, melyre a választmányi tagokat ezuton is meghívjuk. Nagyvárad, 1909. augusztus 1. Elnökség.

MULATSÁG.

* **A 48 as népkör mulatsága.** A nagyváradai függetlenségi és 48 as népkönyvtára javára 1909. augusztus hó 15-én este 8 órakor a lövölde helyiségében nagyszabású nyári mulatságot rendez. A rendező bizottság dr. Stokker József, dr. Adorján Emil és Cser János elnökök közreműködésével mindent elkövet, hogy igazán feledhetetlen estélyt szerezzen úgy a körtagok, mint a meghívott vendégeknek. Az estély védnökségére sikerült a vezetőségnek Glac Antal főispán és Szokoly Tamás országgy. képviselő urakat megnyerni. A táncrendezés városunk legjobb táncoló ifjúságából lett összeállítva. Szünetek közben bohókás játékok fognak szórakozást nyújtani. A meghívókat most állítja össze a bizottság. Belépti-díj személyenként 2 korona, — családjegy 3 személyre 3 korona.

* **A vasutas bál.** A nagyváradai vasutasok a Szt. László (Püspök) fürdőben augusztus 8-án, jótékony célú, tánccal egybekötött táncmulatságot rendeznek. A meghívott vendégeket külön vonat viszi ki a Püspökfürdőbe, mely indul Nagyváradról d. u. 5 óra 30 perckor, vissza éjjel 2 órakor Tánccal kezdete este fél 9 órakor. Jegyek előre válthatók Láng József könyv- és papirkereskedésében és este a pénztárnál. A tiszta jövedelem 50 százaléka a Máv. nagyváradai vonatkisérő és állomási személyzet segélyző koszoru egylete javára és 50 százalék a karácsonyi ünnepeken felruházandó szegény gyermekek javára fordítatik. Felülfizetéseket köszönettel fogadjunk és hírlapilag nyugtázunk. Meghívók kívánatra előmutatandók.

* **Táncestély Nagybaródon.** A nagybaródi intelligencia a vendéglő helyiségében 1909. augusztus 7-én jótékony célú zártkörű mulatságot rendez. Személyjegy 2 K. Családjegy 5 K. Felülfizetéseket köszönettel fogadjunk és nyugtáz a rendezőség.

S P O R T.

⊙ **Előkészületek az ügétő versenyre.** A Bihar megyei Ügétő Verseny-Egyesület vála ztmánya f. évi augusztus hó 8-án, azaz vasárnap délelőtt 11 órakor a Bihar-

megyei Gazdasági Egyesület székházának nagytermében gyűlést tart, melyre a választmányi tagokat ez uton is meghívjuk. Nagyváradon, 1909 augusztus 1. Elnökség.

TÁVIRATOK.

Zeppelin újabb légiútja.

Friedrichshafen, július 31. Reggel 3 óra 40 perckor a Zeppelin II. léghajó felszállt és Ulm felé vette útját. Uimból táviratozzák: A Zeppelin II. léghajó reggel 4 órakor Ravensburg, 4 óra 40 perckor Biberbach, 8 óra 50 perckor Laupheim és 5 óra 15 perckor Ulm felett haladt el.

Földrengés Mexikóban.

London, július 31. Ma Mexikóban óriási földrengés volt, mely a külvárost teljesen romba döntötte. Emberéletben is nagy kár esett. Az épületek csaknem teljesen használhatatlanok.

Nagyszabású szélhámos Óbecsén.

Budapest, jul. 31. Az óbecsei járásbíró-ságon tegnap megjelent egy Bresztin Ernő nevű egyén és a dúsgazdag Dungszy Bogdán birtokára 130000 korona adósságot akart rátábláztatni. A dolgról értesülést szerzett a birtokos s Bresztin ellen megtette a feljelentést. A feljelentés alapján kiderült, hogy a betáblázás alapjául szolgáló adóslévél hamisított volt. A budapesti rendőrség széleskörű vizsgálatot indított meg, mert a szélhámos az adóslévél alapján előbb még Budapesten is próbált kölcsönt felvenni, azonban nem kapott.

Asszonyok a barrikádon.

London, július 31. Madridi jól értesült körökben állítják, hogy Alfonz király összehívja a képviselőházat, a mi egyértelmű a kormány bukásával. A király helyzete rendkívül válságos. Amerre megy, gúnyolják, szidják. Sebedellben a polgárőrséget a sztrájkolók lefegyverezték. Kiváltképpen nők vesznek tevékeny részt a ferradalmi mozgalomban s a férfiakkal együtt harcolnak a barrikádokon. A csapatok ferradalmi szellemtől vannak áthatva és tömegesen megszöknek. A rablás napirenden van. Attól tartanak, hogy Alfonz király merénylet áldozata lesz.

KÖZGAZDASÁG.

Cukorgyár Nagyváradon.

Egy régen húzódó kérdés nyírtel megoldást, ha azt a vármegye gazdaközsége is úgy akarja. Egy cukorgyár felállításáról van szó, tehát arról a fontos intézményről, melyet kívánalomkép évek óta hangoztatnak gazdáink.

Régen belátták azt a hibát gazdáink, amit elkövettek 1888. évben, amidőn Tisza István, a biharmegyei gazdasági egyesület akkori elnökének felhívására nem csoportosultak egy cukorgyár felállítására körül, illetve a cukorgyár részére szükséges cukorrépa termelésre nem vállalkoztak. Akkor a gyár építésére volt vállalkozó, de nem volt termelő, mert gazdáink tartózkodtak a cukorrépa termelésétől. Azóta a gazdaközség véleménye megváltozott a cukorrépa termeléssel szemben, mert belátván, hogy mily előnyös lehet a gazdákra nézve, ha körében egy cukorgyár üzemben van. A megvalósítás azonban késő volt, mert olyan kedvező

alkalom nem kínálkozott 1888-tól mostanáig. Kísérletek történtek ugyan azóta is több ízben cukorgyár létesítése körül, de komoly jelleggel nem öltöttek, mert a kezdeményezők részéről határozott ajánlat egy alkalommal sem tétetett a gazdaközség részére s csak termelőknek próbaösszeírásánál maradtak.

Hol állna a vármegye gazdasági helyzete, ha 1888-ban a cukorgyár részére a termő terület biztosítva lett volna? Bizonyára a kisgazda község is termelne szélében ma cukorrépa s nem volna kitéve az egyoldalú szemtermelés gazdálkodás hátrányainak, mit a folyó évben különösen nagyon érez minden gazda, mert akárhogy szépítjük is a dolgot, alig hiszem, hogy búzából 4 mázsánál nagyobb átlagos termés lesz Biharmegyében. A tengeri termésünk pedig, amelyre olyan nagy reménnyel nézünk mindannyian, annak sikere pár nap alatt eldőlt, mert ha rövid idő alatt eső nem lesz, úgy annak is egy jó része megsemmisül. Ez esetben csak ama gazdaságok, gazdák fogják érezni kevésbé a terméseredmény mostohaaságát, kik a szemtermelés mellett ipari növények termelésével is foglalkoznak. A kender termés az idén igen szép a vármegyében, de nagyon jól áll a cukorrépa is, mely ugyan szintén selymi a szárazságot, de ha későbbben is kap csapadékot, még mindig nagy hozamu lesz, nem úgy mint a tengerinél, mely ha szemképződésnél nem bír elegendő nedvességgel, hozama csekély, vagy csak kóró lesz.

Milyen fölényben vannak hazánk nyugati részén a gazdák, hol a virágzó cukorgyárak a gazdaközségeket a cukorrépa termelés előnyeiben részesítik, — ott a helyzet nem olyan kétségbeesítő mint nálunk, mert ha a szemtermelésük kevésbé is sikerül, bizonyára kárpótolja a cukorrépa termés, míg nálunk, ha a szemes termények rossz termést nyújtanak, az évi munka eredménye egészben elveszett. Még azt is tapasztaljuk a nyugati vármegyék gazdáinál, hogy a szemes termények átlagos terméseredménye legfőbbször nagyobb a nálunk mutatkozó átlag terméséknél, ami bizonyára nem azon mulik, hogy talán talajviszonyaik előnyösebb lenne, hanem nyilván az intenzívebb gazdálkodásban, amiben a cukorrépa termelésnek is van része.

Nem akarok itt a cukorrépa termelés műveletével foglalkozni, csak reá akartam mutatni röviden, hogy milyen mulasztást követünk el régebben, amidőn ridegen elzárkóztunk a cukorrépa termelésről, melynek pótlására minden gazdának érdeke s önmaga iránti kötelessége, melyre most újból alkalom nyílik.

Tóth István biharmegyei birtokos és társai Nagyváradon, vagy annak tőzsomszédságában cukorgyárat óhajtanak alapítani. Szándékuk annyira komoly, hogy kész szerződéssel állnak elő s a termelő gazdáknak olyan egységárat ajánlanak fel, amilyen mellett a biharmegyei gazda cukorrépa nem termelt. Két korona 10 fillért adnak met-mázsánként a repáért, a termelőkhöz legközelebbi állomáson, kivéve azon termelőket, kiknek vasutfuvardíja a gyárig 20 fillérnél nagyobb, ez esetben is a többlet fuvardíj felét a gyáros viseli. Vármegyénkben nagyon kevés vasutállomás van, melynek tarifája a 20 fillért meghaladja s azért elmondhatjuk, hogy a vármegyénk gazdaközségének nagy többsége élvezheti a 2 korona 10 filléres egységár előnyeit. Ha elgondoljuk, hogy egy pár évvel ezeiőt még a cukorgyárosok 1 kor. 40, 1 kor. 60 s jelenleg 180—190 fillért fizettek a termelőknél a cukorrépaért s megtalálják s megtalálják számításukat ezen fontos termény üzembevitelénél, örömmel kell fogadnunk ezen kedvező ajánlatot s tömörülnünk kell a termelés biztosítására, mert ha ezen alkalmat is elszalasztjuk, úgy kizártnak tartom, hogy rövid időn belül foglalkozzék még valaki a nagyváradai cukorgyár felállításával.

Tóth István, a biharmegyei gazdasági egyesülethez betértesztette az ajánlatát, mely testületnek elnöksége a legszélesebbkörű mozgalmat indított a cukorgyár létesítése mellett s ugyancsak azt fogja tenni az igazgatóválasztmányja is,

melynek az elnökség e kérdésben augusztus 8-án tartandó gyűlésén előterjesztést tesz.

A gazdasági egyesület mindent el fog követni a gyár létesítése iránt s ha fáradozása sikerre nem fog vezetni, úgy azt most már tisztán a gazdaközségeen mulik, melynek hiányát mindenkoron érezni fogja.

Minden termelőnek jogában áll a beszállított répa szeletjének 50 százalékát 45 fillért ab gyári állomás visszaváltani, ami a tőkarmány viszonyainkat nagyon kedvezően fogja befolyásolni.

A gyárasok a kikötött egységár mellett azon esetben, ha a nyers cukor a polgári jegyzés szerint 24 koronánál magasabb árt ér el, minden korona emelkedés után 4 fillért fizet még métermázsánként a cukorrépaért a termelőknél.

A gyár létesítéséhez mintegy 7000 hold termőterület kell, melyet a gazdáknak szerződés útján kell biztosítaniok 8 éven át, mert enélkül a gyáralapítók a gyár építéséhez hozzá nem kezdhetnek, mert nem kívánható, hogy mintegy hat millió koronát fektessenek egy cukorgyár építésébe anélkül, hogy a gyár üzembehozatalánál a szükséges répa mennyiség termelése biztosítva nem volna.

Ezekben láttam szükségesnek e helyen jelenleg a cukorgyárról említést tenni s amidőn soraimat bezárom, azon kérelemmel fordulok magam is a t. gazdaközséghez, miszerint tömörüljenek e gyár körül s biztosítsák a cukorgyár részére szükséges termő területet, hogy mielőbb üzembe hozható legyen gazda községünk érdekében és előnyeire a nagyváradai cukorgyár.

W. A.

— Állatkiállítások a vármegyében.

A Biharmegyei Gazdasági Egyesület a június hó 20-án megtartott szalárdi állatkiállításon kívül augusztus 29-én Tenkér, szeptember hó 5-én pedig Élesden szarvasmarha kiállítást és szeptember 26-án Berettyóújfaluban szarvasmarha és lókiállítást rendez.

A nagyváradon élő állatok

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velence >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 43
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velence >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velence >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Velence >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota

ALAPTŐKE

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat,

Törlesztéses (amortisatiós)
:jelzálogkölcsonöket:
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

SZABÓ JÁNOS

uri divat szabó és egyenruha készítőnél
a legdivatosabb szövetek dus választékban vannak fõhalmazva.

Modern szabás. Izléses munka.

Fõ-utca, (Gerliczy-palota)

Tanuló felvétetik.

A Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a Szent László-tér és Zöldfa utca sarkán levő Deutsch K. I.-féle ház emeleti helyiségébe helyezte át.

Bejárat a Zöldfa-utcai részen.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

2 a izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindegyik izzólámpa különlegességek, lényképes z-lámpák, ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok.

Évlámpák

minden nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

10 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítási

Telefon szám 514.

Fõszerelõ telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Egyszeri használat meggyõz mindenkit, hogy a

Gyöngy

Szinszappan

minden vízben, akár meleg, vagy hideg, kemény vagy lágy, gyorsan és erõsen habzik; könnyen hatol a szövetbe, MEGLEPÕ GYORSAN OLDJA A SZENNYET, anélkül, hogy a szövetnek legkevésbé is ártalmára volna, teljesen tiszta és ment maró anyagoktól.

Csodálatos tisztító erejét a nyers anyagok leggondosabb kiválasztásának köszönheti.

A Gyöngy

Szinszappan

míndig egyenlõ minõségben lesz elõ-álitva.

Használata minden tisztítási célra és mindennemû mosáshoz a legkiadósabb.

A Gyöngy

Szinszappan

minden háztartásban jelentékenyen megtakarít IDÕT, MUNKÁT és PÉNZT.

A Gyöngy

Szinszappan

a mosószappanok királya.

Elsõrendû magyar gyártmány

Készíti a

Magyar Zsirmûvek r. t.

Nagyváradon,

melynek városi raktárában (Zöldfa-utca) ezenkívül a mosószappanok minden faja (debreceni, szegedi, csont, márvány, legfinomabb beretvazsappan stb.) valamint KÓKUSZZSIR, CSÕ és LEVESTÉSZTÁK a legkisebb mennyiség vételénél is EREDETI GYÁRI ÁRON KAPHATÓK.

Biró László

férfi és női divat szabó.

Párizs-utca 2. sz. Saját ház.

A nagyváradai tisztviselő fogyasztási szövlekez et szabója.

Telefon 832.

Telefon 832.

Uj! Uj! Uj!

SPRINGER és JANOWSKY

mindennemű díszítő és butorra való
:: paszományok készítői ::

Fővárosi izlés! Olcsó árak!

Moderu munka!

!! Költségvetések díjtalanul! !!

Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

Halló! Kérem a 882. számot! t. i.

Fenkrel Ignác

asztalos

Kert-utca 16. szám a atti butorraktárát, hol minden szoba- és konyha-butor raktáron van Vesz és elad kevésbé használt butorokat. Butor tisztítást és szakszerű javításokat a legolcsóbban végez. Butorszükségletünk beszerzése előtt saját érdekünkben ne mulasszuk el a fenti céget felkeresni.

Biró István

cipész mestsr

Nagyvárad, Nagyteleky-utca 38. sz.

Készít mérték után uri és női cipőket, kifogástalan szabásuakat. És egyéves önkéntes uraknak minden fegyvernemhez cipőt, csizmát előírás szerint legutányo-abbán. —

Olcsó árak! Pontos munka!

Pénz.

Olcsó

tőketörlesztéses kölcsönt

10—75 évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamattú kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt.

Hazak, szőlők, földbirtokok

örök árban való adás-vételét vagy bérletét a legsikeresebb eredmény-nyel közvetít.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és financiroza.

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár,
bankbizományi és hitelforgalmi iroda
Nagyvárad, Mészáros-utca.

27

Telefon szám 424.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

MINDENNEMŰ

BUTOROK

háló- ebédlő- és szalon berendezések a legszolidabb kivitelben a részlet üzlet megszüntetése folytán legolcsóbban :: vásárolhatók

Stern Vilmos

kárpitos és butorüzletében

Nagyvárad, Nagypiac-tér, (Óvári-ház)

TÖRELSZTÉSÉS JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKÉT

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozásu kölcsönöket convertál a

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreéseknél telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv beküldése szükségeltetik.

VILLAND TESTVÉREK NAGY CIRKUSZA

Csak 7 napig, naponta változatos műsorrall

Nagyváradon, Nagyvásár-téren pénteken, augusztus hó 6-án este fél 9 órakor

NAGY MEGNYITÓ ELŐADÁS.

Jegyek már válthatók: Vidor Manó könyvkereskedésében Rákóczi-ut.

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kavéháza, legszebb kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák
étlap szerint, vagy megállapított árak mel-
:: lett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak
:: mellett ::

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat ujonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyiszintén a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténként? csak is a NEMZETI SZALLODA hűvös és kellemes kerthelyiségében. hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zené mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérőlje.

Csak a hölgyeket érdekli,

hogyan hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítetek modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, - izléses toalettet, stb. stb.

Kitünő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemü bel- és külföldi **sirköveket**
márvány, granit és syenit
a legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerezhető be.

«MAGYAR TAKARÉKSZÖVETKEZET» NAGYVÁRAD.

Fekete Sas Palota, a «Magyar Bank» helyiségében.

1909. július 1-én nyílik meg a harmadik évtársulat, mely három évig tart. A belépő tag hetenkint 20 fillért fizet be egy üzletrész után.

Az első és második évtársulatban 12.000 üzletrész van jegyezve.

A három év eltelte után a tag a befizetett tőkét és a ráeső nyereséményrészt készpénzben megkapja.

A szövetség tagjai kezes nélkül kapnak kölcsönt.

Befizetett összegük négyötöd részét bármikor kivethetik.

Van szerencsém értesíteni az előkelő hölgyközönséget, hogy angol és francia

női divat termemben

a legújabb angol és francia modell és speciális szabás szerint készítetek

modern princzesz-ruhákat

elismert szép angol kosztümöket, és izléses toalettet stb.

Nagy gond van fordítva arra, hogy az idej modern divattal haladva a legkényesebb igényeknek is megfeleljek. Számítalan elismerés. Elvem: divatfejlesztés, szolid árak.

B. meghívásra elsőrendű divatlapokkal teszem tiszteletemet, esetleg vidékre is.

Számos pártfogást kérve,

mély tisztelettel:

VALENTIN J. női szabó

Ezredévi Emlék-tér 18. sz. a.

Kiadó lakás.

Három utcai, két udvari és mellék-helyiségekből álló lakás Rákóczi-ut 15. sz. Stern Márton házában **november 1-től kiadó.**

Bővebb felvilágosítást ad

Paczaer József

ügyvéd, Rimanóczy-u. 5

Lapárusítók

férfiak és nők napi 2—4 kor. keresetre azonnal felvétetnek.

Cím a kiadóban.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigoruan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kerüje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. *Kizárólag saját szüretelésű borok* Frissen csapott kőbányai sör. Estéuként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak.

Pártoljuk a helyi ipart!

Tanulók felvétetnek

Telefon 491. szám

Eredeti saját gyártmányu ESSLINGENI FAREDŐNYÖK

Acéllemez görredőnyök, vasszerkezeti munkák, vasrácsok, tüzhelyek, sirkerítések, csavarárúk, épület vasalások stb.

kizárólag **Szántó Dezső** mű- és épület lakatosnál

Szent János-utca 25. szám ■ Versenyképes árajánlattal szivesen szolgálók.

Pártoljuk a helyi ipart!

Tanulók felvétetnek.

Telefon 491. szám

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer
Hűsít! Szagtalanít!

Ára 80 filler.

Kapható az »ARANYSAS« gyógyszertárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi francia rózsák a legszebb színekben, valamint präparált pálmák, disznóvénnyek és menyasszonyi koszorúk **mélyen leszállított árban** kaphatók **Kapucinus-utca 5. sz. alatt.** Régi virágok festését és frissítését jutányos áron eszközli: **REICH**
:: **IRMA**, művirágkészítő. ::

Vas és rézbutorok

Rézdíszes vaságyak, gyermek ágyak, mosdóasztalok, sodrony ágy betétek a legszebb kivitelben, — helyszükre miatt a legolcsóbb árban kaphatók

Kohn Adolf

vaskereskedőnél
Nagyvárad, Kossuth-u. 10.

Alapított 1889-ben. Alapított 1889-ben.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a
TELEFON 180. TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szíves figyelmébe ajánlom »En ke« parquette és padló fenyőmázam, kerti butor festekeim minden féle színben brundinom, butor, réz és ezüst tisztító szereim és cipőcrémem vevőimet 20 év óta elismert pontos kiszolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! **Kérem címre ügyelni.** !!

MEGLEPŐ SZINTE CSODALATOS
GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ

*zel gyomor,ese-hólyagés
bélbántalmaknál oala-
mint asthma,bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.*

Kapható **Wurst József** fűszer-csemege- és ásványviz kereskedésén N. Várad, Rákóczi-ut 7. sz.

Új üveges üzlet.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becsis tudomására hozni, hogy Nagyváradon **Hint Frigyes** cégnél **11 évi prakszisom után** után épület-üvegezési és képkeretezési üzletemet **Olaszi, Szt. János-u. 2.** Grám-házban

megnyitottam.

Fő törekvésem, hogy a n. é. közönséget tartós munkámmal és szolid kiszolgálással megnyerjem. — Épület üvegezést és képkeretezést a legnagyobb pontossággal teljesítem, üveg porcellán, konyha edényeket jutányos árban szolgáltok. A n. é. közönség pártfogását kérve mély tisztelettel:

Dobó (Dluhopolszky) Alajos.

Tavaszi fűződivat 1909-re

A m. tisztelt hölgyközönség b. figyelmébe ajánlom előnyösen ismert mellfűző üzletemet, hol a fűző **párisi és bécsi** modellek szerint készül. A legkényelmesebb, a legdivatosabb fűzők kizárólag csakis

IZSÁK LIDIA

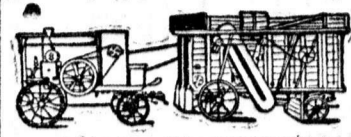
üzletében rendelhetők meg.

Raktáron tartok **fűzőket** nagy választékban **3 koronától feljebb.** Fűzők alakítása és tisztítások olcsón és pontosan eszközöltetnek. Szíves meghívásra személyesen jelenek meg. Nagybecsű pártfogását kérve maradtam

Izsák Lidia

párisi és bécsi mellfűző specialista üzlete

Nagy Sándor-utca 1. sz. a.
Szolid árak! Külön próbaterem!

ELISMERT, LEGHIRESEBB
CSÉPLŐKÉSZLETEK

TELJES JÓTÁLÁSSAL

ÜZEMBEN

BÁRMIKOR

MEGTEKINT

HETŐK.

ELSŐRENÜ

SZIVÓGÁZTELEPEK

ÜZEMKÖLTSÉG.

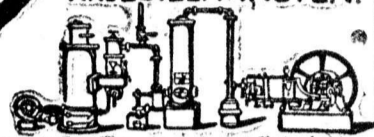
LŐERŐ ÓRÁNKINT

KB. 1½-2 FILLÉR

ÜZEMZAVAROK KIZÁRVA.

ÁRJEGYZÉK INGYEN.

HERKULES MOTOR VÁLLALAT
BUDAPEST V. VACZI-ÚT 30.

HOFHERR és SCHRANTZ

:: budapesti gépgyár és vasöntöde ::

bizományi raktárát átvetttem

és **NAGYVÁRADON, SAS-UTCA**

:: Fűchsl-palota ::

MEGNYITOTTAM.

Raktáron tartok minden kelendőbb gépeket, ahol a n. é. gazdálkodó urak meggyőződhetnek gépeink jószágáról. Főtörekvésem a n. é. gazdálkodó urakat a legjobb gépekkel kiszolgálni. — Egyben kapcsolva tartok varrógépeket, kerékpárokat, motoros kerékpárokat és technikai cikkeket, malom berendezéseket, és Diesel motorokat, nyers olaj és benzín minden nemben.

Tisztelettel **STEINER JÁNOS.**

**A legmegbízhatóbb arcápolószert
a szeplő és májfolt ellenes**

Lilium-Krém

szappan és puder.

Ára 1—1 korona. Ára 1—1 korona.

Kapható:

„Arany-Sas“ gyógyszertárában

Nagyváradon, Szent László-tér.

Lohr Mária

ezelőtti KRONFUSZ

csipke-, vegytisztító és kelmefestő

Budapest, VII. Baross-utca 85. sz.

FIÓKOK:

VI., Eskü ut 6. (Klotild-palota.)

VI., Andrassy-ut 16.

VI., Teréz-körut 39.

V., Harmad-utca 4.

VIII., József-körut 2.

IX., Ca vin-tér 9. sz.

Vidéki megbízások gyorsan és gondosan teljesíttetnek.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban.

Képes levelező-lapot

csak

Benkő

antiquariumában lehet igazán
nagy választékban kapni
Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű
helybeli és vidéki közönség becses
tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy
választékát raktáron tartom és azo-
kat jóállás mellett pontosan javítom.
Főtörökvésem, hogy a mélyen tisztelt
közönség bizalmát kiérdemljem,
miért is becses partifogást kérve va-
gyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmeister, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizáró-
lagos raktára Nagyvárad és Bihar-
megye részére. ::

A «Nagyvárad első Kölcsonzó és Takarékszövetkezet» f. évi július hó 1-én, Nagyváradon a Bémer-téri Poyndár-ház első emeletén megkezdte működését és megnyitotta az első 3 és 6 éves évtársulatait. Alulírott igazgatóság felhívja a város és vármegye közönségét a szövetkezet kötelekébe való belépésre.

A Nagyvárad első Kölcsonzó és Takarékszövetkezetbe beléphet mindenki, a ki magát heti 1 koronás törzsbetét fizetésére kötelezi. Minden tag több törzsbetétet is jegyezhet.

Befizetések a szövetkezet helyiségében eszközözlendők. Vidékiek a befizetésre postai csekkklapot kapnak. A «Nagyvárad első Kölcsonzó és T. szövetkezet» tagjainak heti befizetéseikkel kamatozó tőkét gyűjt tagjainak, a belépéskor előnyös kölcsönöket nyújt, kezesség mellett kötelezvény vagy váltóra, ingatlanokra betáblázás mellett. Ezen kölcsönök a heti befizetésekkel, melyek a befizetőnek kamatoznak, fizethetők vissza a 3 vagy 6 év időtartam alatt. Minden tag a belépéskor annyi kölcsön felvételére van jogosítva, a mely összeget törzsbetétéivel befizetni kötelezett. Egy törzsbetét 3 év alatt 150 kor, 6 év alatt 300 kor. hitelre jogosít. Abefizetett törzsbetétek részesednek a szövetkezet tiszta jövedelmében. Beiratkozások a «Nagyvárad első Kölcsonzó és Takarékszövetkezet» Bémer-téri helyiségében tejesíthetők.

A Z I G A Z G A T Ó S Á G :

Lukács Ödön
Nagyvárad városi tanácsos, alelnök.

Száhlender Károly
nagybirtokos, elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
ker. és iparkamarai titkár, alelnök.

Aufricht Mór
termény kereskedő.

Dr. Grösz Menyhért
kir. törvényszéki orvos.

Dr. Rész Mór
ügyvéd.

Blayer Lajos
földbirtokos, (P.-Pernyes.)

Lichtmann Menyhért
birtokos (Monos-Petri.)

Szamaszenka Ernő
vasuti igazgató.

Barta Béla
a Bihar-Szilágyi olajipar r. t. igazg.

Dr. Mártonffy Marczel
kir. jogakadémiai tanár.

Dr. Thury László
Nagyv. városi tiszti főügyésze.

Dr. Fássy Lajos
Biharvármegyei tiszti ügyésze.

Dr. Pácz Sándor
prem. kanonok, gimn. tanár.

Dr. Váruai Ferencz
ügyvéd.

Dr. Popper Akos
a Központi Takarékp. igazgatója.

Dr. Halász Márton
ügyvéd, jogtanácsos.

REINOLD OSZKÁR

Saubsdorfi (Szilézia) kőfaragó mester egy új sirkőraktárt rendezet be Fő-utca 20. szám alatt, ahol

SIRKÖVET

csakis dus választékban gyáriárban állanak a vevőközönség rendelkezésére, aki

SIRKÖVET előnyös árban akar beszerezni, győződjön meg

-- sirkőveim olcsó voltáról --

Tisztelettel

Reinold Oszkár
kőfaragó mester, sirkő gyáros.

Saubsdorfi (Szilézia.)

Legjobb üdülőhely a Püspök (Szent László) gyógyfürdő.

(Nagyvárad mellett)

A kontinens legdusabb természetes hévíz forrása 26 C. fokú viz. Javalva: rheuma, csusz, köszvény, idegzába, gyomor és alhasi bántalmak ellen. A legnagyobb kényelemmel berendezett nyári uszoda. Állandó uszómester. 300 hold természetes vadregényes park. A közönség rendelkezésére 127 modern kényelemmel berendezett vendégszoba. Kiváló magyar konyha s tisztán kezelt saját terméssel győborok. Zenedij és curtaxe nincs. Figyelmes, pontos kiszolgálás, úgy a szobákban, mint a fürdőben és éttermekben.

Számos látogatást kér tisztelettel:

KERNÁCS JÁNOS
fürdőbérő.

APRÓHIRDETÉSEK.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér. A legkisebb hirdetés 40 fillér. Apróhirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi Dezső-utca 5 szám. Telefon szám 263.

Németül játszva

megtanulni vágyók küldjék címüket a kiadóhivatalba. A világhírű Berlitz-módszer szerint mindenki németül beszélni, írni, legrövidebb idő alatt és perfektlül megtanul.

Eladó ház.

Kert-utca 5 számú Bölcsőde-utca 11 számú házak olesón eladók. Értekezni Kert-utca 5.

Shuttlewort 4 lőerejű

cséplőkészlet új 12 hétig volt üzemben 8 lőerejű teljesen javított cséplőkészlet. 8 lő erejű használt üzemképes Loemobil eladók Kugler és Andriényi Nagyvárad.

Fudally Bálint

készít papi, katonai, díszmagyar, sport és mindennemű őr divat ruhákat. Lakása Sal Ferenc-u. 14 a.

Weisz Izso

bádogos és vízvezeték berendező, elvállal új munkát és javításokat. Kolozsvári-utca 17.

Lakás

keresőknek ajánljuk próbálkozzanak meg a Tiszántul apróhirdetéseivel.

Legszebb

kivitelű nyomtatványokat a Szent László-nyomda készít. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca.

Elegansan

csak az járhat aki Körösi őr szabónál dolgoztat. Körösi-utca 44.

Szives

figyelmébe ajánljuk vegyi tisztító és ruhafestő intenzívünket öltönyök, női ruhák, selyem blousok, batist ruhák, függönyök stb. tökéletes és gyors tisztítására vagy festésére. Gyász esetben ruhák soronkívül festenek feketére. A tisztított ruhák kívánatra kijavítatnak. Varga és Nagy műfestészeti és vegyszeti mosóintézet Nagyvárad, Szent János-utca 48. Üzlet: Pekete Sas épület. Passage 26-b. Gyűjtő telepek: Teleki-u. 24. sz. a. Hönig Albert. Színház-u. 4. sz. a. Székely Imre.

Fontos mindenkinek

tudni, hogy üvegezést, képrámázást legolcsóbb árban Goldberger üveg és porcellán kereskedő készít. Ugyanott egy puld eladó. Tanulók felvételnek Teleki-utca Weisz Károly-ház (Jó Lajos mellett.)

Kávémérés.

Van szerencsém a nagy érdemű közönség becses tudomására hozni, hogy Kossuth-utca 8 szám alatt kávémérest nyitottam. Naponta friss uradalmi tej és tejtermékek. Kis kávé 7 kr., nagy kávé 9 kr. Helybeli és vidéki lapok.

Grünfeld Jozefin

női ruhatermék Körösi-u. 17 szám alá helyezte át.

Lőrinc Lajos

kártyos Nagyvárad Kolozsvári-utca 30. Elvállal a szakmába vágó mindennemű új munkát és javításokat.

Kauczil és Széles

műbutor asztalosok Körösi-utca 9. Jutányos árban készítenek háló és ebédlő szoba berendezéseket.

Ciombalmot

(pedálosat) keresek megvételre. Cím a kiadóba

Tanuló

felvétetik Bemő könyvkereskedőnél Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Petheő Zsigmond

mázoló lakása: Uri-utca 29. sz. Telefon szám. 875

Gazdasági gépek.

gőzmotorok, gáz, petroleum, benzín, nyersolaj, szivogázmotorok és malomberendezések gyárilag javítottak és felszereltetnek. — Nagyvárad, Kolozsvári-u. 29-43. Debreczeni Lajos gépjárató műhelyében.

Figyelem!!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy kert-helyiségem megnyitott Jónás Péter vendéglős Nagyvárad-Velence pályaudvar.

„Egyetértés“

kávéház. Egész éjjel nyitva. Mindennap cigányzene. — Női kiszolgálás. Kifogástalan italok.

Három

Pallas-Lexikon, teljes 18 kötet oleson eladó BENKO antiquariumában Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Fodrászterem.

Figyelmes kiszolgálás, polgári árak, havi és jegybérlés. Orenstein Izidor Szaecvai-utca 24.

Kiadó

Lukács György-u. 33. sz. 4 szobás utcai lakás eladó azonnal. Esetleg ezen ház eladó.

Eadó

egy jó karban levő gondonka 50 koronáért, ugyanott egy régi mester gondonka 200 Foronáért. Cím a kiadóban.

Vörösbőr!

Nyáron a legkellemesebb ital; Literje 32 krajcár Mertznel, Körösi-utca.

Kiadók

üzlethelyiségek újonnan alakítva, fűszerkereskedőnek vagy iparosoknak alkalmas. Szt. János-u. 4.

Egy

egészen új amerikai rendszerű 4 oktávós 3 változatu harmonium olesón eladó. Cím a kiadóhivatalban.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobb.

Tanonc

felvétetik Körösi János férfi szabónál Körösi-u. 44.

Finom

cukrász sütemények, fagyalt és jegeskávé: Kovacs Endre cukrászdájában Szt. László-ter 12.

Eladó

Szigligeti-utca a 6. sz. ház.

Kepes Elek

orvosi kötszerész és kezező, Nagyvárad, Sas szálloda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá háskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-cepdedőket és vankosokat, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Készíték tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem.

Bártfai cukrász.

Fő-u, Gerlicsi-ház. május 1-től kitűnő fagyaltot és jeges kávé készit naponta változatosan. Ugyan ott tisztán és tea vajból készült tészták és torták kaphatók darabonként 8 fillér Minden e szakba vágó megrendelést a legjutányosabban.

Öreg hegedű

kitűnő hangu hatvan koronáért eladó. Cím a kiadóban.

Kalapok

a legjobb minőségben és a legdivatosabb formákban Reichard áruházában kaphatók.

REISZ MIKSA

butorgyára

Békéscsaba.

Nagyvárad.

Kizárólag saját gyártmányu, elsőrendű békéscsabai

butorok eladása

olcsó gyári árakban.

Modern vas- és rézbutor!

Rajziroda!